บทวิเคราะห์วาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรมของหูซื่อ

รัชกฤช วงษ์วิลาศ

นักศึกษาปริญญาโท คณะภาษาและวรรณคดีจีน สาขาวรรณคดีจีนสมัยใหม่และร่วมสมัย มหาวิทยาลัยฟู่ตั้น นครเซี่ยงไฮ้ 200433 สาธารณรัฐประชาชนจีน

อีเมล์: ratchakritcu78@gmail.com

บทคัดย่อ: บทความนี้มุ่งอภิปรายวาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรมซึ่งปรากฏในผลงานของหูซื่ออยู่บ่อยครั้ง ได้แก่ “วรรณกรรมเป็น” “วรรณกรรมตาย”และ “ภาษาแห่งชาติ” โดยทำการศึกษาจากข้อเขียนที่มีเนื้อหาว่าด้วยวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงของเขา 3 ชิ้น ดังนี้ “ข้อเสนอสู่การปฏิรูปวรรณกรรม” “บทอภิปรายการปฏิวัติวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์” และ “วรรณกรรมจีนในรอบห้าสิบปีที่ผ่านมา” วาทกรรมทั้ง 3 ประการดังกล่าวของหูซื่อได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นอุดมการณ์ของรัฐในที่สุด ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า การที่วาทกรรมของปัจเจกบุคคลจะได้รับการยอมรับถึงขั้นที่ได้สถาปนาขึ้นเป็นอุดมการณ์ของรัฐนั้น จำเป็นต้องผ่านการต่อสู้ช่วงชิงพื้นที่ทางความหมายเพื่อสถาปนาคุณค่าบางประการขึ้นในการรับรู้ของผู้คนในสังคม จนสามารถกลายเป็นสิ่งที่ผู้คนยึดถือว่าเป็น “ความจริง” ได้ในที่สุด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างจากเจตนารมณ์ของคนบางกลุ่มที่มีอำนาจในการสร้างความหมาย มิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอย่างที่มักเข้าใจกัน ด้วยเหตุนี้ วาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรมทั้ง 3 ประการของหูซื่อจึงถือเป็นสิ่งประกอบสร้างตามเจตนารมณ์ของเขาที่สอดคล้องกับบริบทสังคมจีนช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ที่ต้องการให้มีการปฏิรูปภาษาจีน เพื่อนำไปสู่การสร้างรัฐชาติที่เข้มแข็ง

คำสำคัญ: หูซื่อ; วาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรม; วรรณกรรมเป็น; วรรณกรรมตาย; ภาษาแห่งชาติ

An Analysis on Hu Shi's Literary Discourse

Ratchakrit Wongwilas

M.A. Candidate in Modern and Contemporary Chinese Literature Major,

Department of Chinese Language and Literature, Fudan University, Shanghai, 200433, P.R.China.

Email: ratchakritcu78@gmail.com

Abstract: This paper aims to discuss on Hu Shi's literary discourses—"living literature", "dead literature" and "national language" — which were mentioned frequently in his articles, by investigating on his articles about literature—A Preliminary Discussion of Literature Reform, Constructive Literary Revolution and Chinese Literatures in These Fifty Years. These 3 literary discourses of Hu Shi finally could be developed as the ideologies of the state. As the result of the study, developing personal discourses to the ideologies of the state, needs to struggle for a space for defining, so that able to establish some values into people's mind, and finally can be accepted as "the truth". Thus, it is constructed from the intention of some groups of people, which possess the power to define, rather than naturally occur. Hu Shi's literary discourses, as well, were constructed along with the context of early 20th century Chinese society, which language reformation was needed for building an independent nation state.

Keywords: Hu Shi; literary discourse; living literature; dead literature; national language

论胡适的文学话语

陈子奇

中国复旦大学中国语言文学系中国现当代文学专业硕士研究生，上海，200433，中国

摘要：本文旨在讨论屡次出现于胡适的文章的“活文学”、“死文学”以及“国语”等文学话语，并以胡适的《文学改良刍议》、《建设的文学革命论》以及《五十年来之中国文学》等内容涉及到文学领域的文章为研究对象。胡适所提出的这 3 个话语最终可以发展成国家的意识形态。本文的研究成果发现，个人的话语可以发展成国家的意识形态这一现象，需要通过一定程度的奋斗，以争夺定义的空间和权力，并将某种价值观宣传到人们的意识中，最终可以为人们所接受为一种“真实”。这便是具有定义权的某些群体所建构出来的，而不是人们所理解为自然而然的。因此，胡适的文学话语便是一种被建构之物，其话语正符合 20 世纪初的中国社会需求——进行语言改革，以建立坚强的民族国家。

关键词：胡适；文学话语；活文学；死文学；国语

บทนำ

หูชื่อ (1891-1962) ปัญญาชน นักวิชาการ และกวีที่มีชื่อเสียงของจีนช่วงต้นถึงกลางศตวรรษที่ 20 เป็นหนึ่งในผู้ริเริ่มรณรงค์การใช้ภาษาจีนชาวบ้าน（白话文）ในงานประพันธ์และเป็นแกนนำขบวนการวัฒนธรรมใหม่（新文化运动）ตลอดช่วงชีวิตของเขา หูชื่อได้ผลิตงานเขียนออกมาจำนวนมาก อีกทั้งยังมีขอบเขตเนื้อหาที่กว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นบทความทางด้านสังคม การเมือง ปรัชญา รวมถึงวรรณกรรม

บทความนี้มุ่งอภิปรายวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมซึ่งปรากฏในผลงานของหูชื่ออยู่บ่อยครั้ง ได้แก่ “วรรณกรรมเป็น”（活文学）“วรรณกรรมตาย”（死文学）และ “ภาษาแห่งชาติ”（国语）โดยทำการศึกษาจากบทความที่มีเนื้อหาว่าด้วยวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงของเขา 3 ชิ้น ดังนี้

1. “ข้อเสนอสู่การปฏิรูปวรรณกรรม”《文学改良刍议》ตีพิมพ์เมื่อปี 1917 ในบทความนี้หูชื่อได้เสนอว่า “แต่ละยุคสมัยย่อมมีวรรณกรรมเป็นของยุคสมัยนั้นๆ เอง”（一时代有一时代之文学）อันเป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการ เขามองว่าภาษาจีนโบราณในฐานะที่เป็นเครื่องมือสรรค์สร้างงานวรรณกรรมได้สูญเสียพลังชีวิตไปแล้ว วรรณกรรมจีนจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ โดยทำการปรับเปลี่ยนรูปแบบภาษาในงานประพันธ์ เลิกใช้ภาษาจีนโบราณแต่หันมาใช้ภาษาจีนชาวบ้านแทน หูชื่อพยายามแสดงให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงทางภาษาดังกล่าวตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวของงานวรรณกรรมนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและเงื่อนไขของประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้[1] นอกจากนี้ เขายังได้เสนอแนวทางปฏิบัติในการปฏิรูปวรรณกรรมไว้แปดข้อ เรียกว่า “กิจแปดประการ”（八事）

[1]钱理群，温儒敏，吴福辉《中国现代文学三十年》，北京：北京大学出版社。1998 年，第 6 页。

2. “บทอภิปรายการปฏิวัติวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์”《建设的文学革命论》ตีพิมพ์เมื่อปี 1918 ในบทความได้กล่าวสรุปหัวใจสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อปฏิวัติวรรณกรรมไว้ว่า “วรรณกรรมภาษาแห่งชาติ และภาษาแห่งชาติในวรรณกรรม”（国语的文学，文学的国语）อันเป็นหมุดหมายที่แสดงให้เห็นถึงการควบรวมขบวนการเคลื่อนไหว 2 ขบวนการเข้าด้วยกัน ได้แก่ ขบวนการปฏิวัติวรรณกรรม（文学革命运动）และขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติ（国语运动）ซึ่งทำให้อิทธิพลของขบวนการปฏิวัติวรรณกรรมขยายขอบเขตได้มากยิ่งขึ้น[1] ในบทความนี้หูซื่อยังคงพูดถึง “กิจแปดประการ” ที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทความก่อนหน้า แต่นำเสนอในรูปของประโยคปฏิเสธทั้งหมด เรียกว่า “ลัทธิแปดไม่”（八不主义）

3. “วรรณกรรมจีนในรอบห้าสิบปีที่ผ่านมา”《五十年来之中国文学》ตีพิมพ์ในปี 1923 หูซื่อเขียนบทความนี้ขึ้นเนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี ของหนังสือพิมพ์เซินเป้า《申报》และเพื่อใช้เป็นเครื่องจดบันทึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีนในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาก่อนหน้านั้น อันถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างวรรณกรรมเก่าและใหม่ บทความชิ้นนี้มีขนาดยาวหลายสิบหน้า เนื่องจากมีการพูดถึงนักประพันธ์และงานวรรณกรรมจำนวนมาก เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการยืนยันใจความสำคัญของบทความที่ต้องการตอกย้ำและยืนยันว่าการล่มสลายของวรรณกรรมภาษาจีนโบราณและการแพร่หลายของวรรณกรรมภาษาจีนชาวบ้านเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นตามธรรมชาติและเงื่อนไขของประวัติศาสตร์ บทความชิ้นนี้นับเป็นงานเขียนเกี่ยวกับประวัติวรรณคดีจีนยุคใกล้[2] และยุคใหม่（近现代文学史）ชิ้นแรก ๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

[1]钱理群，温儒敏，吴福辉《中国现代文学三十年》，北京：北京大学出版社。1998 年，第 7 页。

[2] ในวงวิชาการจีนเรียกช่วงเวลาราวๆ กลางศตวรรษที่ 19 - ต้นศตวรรษที่ 20 (สงครามฝิ่น - ขบวนการวัฒนธรรมใหม่) อันเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่คาบเกี่ยวระหว่างยุคโบราณกับยุคสมัยใหม่ว่ายุคใกล้（近代）

วาทกรรมและวาทกรรมวิเคราะห์

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้เขียนขออธิบายเกี่ยวกับแนวคิดและคำจำกัดความของคำว่า "วาทกรรม" ซึ่งผู้เขียนนำมาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ในบทความชิ้นนี้ ไว้ ณ ที่นี้

แนวคิดเรื่องวาทกรรมและวาทกรรมวิเคราะห์เป็นแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ที่ได้รับความนิยมจากวงวิชาการสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในการนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาต่างๆ อย่างกว้างขวาง ไม่เว้นแม้แต่ในศาสตร์วรรณคดีศึกษา นักคิดคนสำคัญที่ถือเป็นต้นแบบของการใช้แนวคิดเรื่องวาทกรรมและวาทกรรมวิเคราะห์ อีกทั้งยังสร้างงานวิชาการที่ทรงอิทธิพลไว้หลายชิ้น ได้แก่ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) อย่างไรก็ดี ฟูโกต์เองกลับไม่เคยอรรถาธิบายถึงคำนิยามของ "วาทกรรม" ไว้อย่างเป็นการเฉพาะ ทว่าแนวคิดดังกล่าวมีปรากฏให้เห็นอยู่ในงานเขียนของเขาหลายต่อหลายครั้ง และได้รับความสนใจจากนักวิชาการจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้พยายามให้คำจำกัดความหรืออธิบายคำว่า "วาทกรรม" ของฟูโกต์กันอย่างกว้างขวาง อาทิ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ที่กล่าวถึงความหมายและหน้าที่ของวาทกรรมว่าคือ

> *ระบบ และกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้เป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง (valorize)... ขณะเดียวกัน วาทกรรมก็ทำหน้าที่เก็บกด/ปิดกั้นมิให้เอกลักษณ์และความหมายของบางอย่างเกิดขึ้น (subjugate) หรือไม่ก็ทำให้เอกลักษณ์และความหมายบางสิ่งที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมเลือนหายไปได้พร้อมๆ กันด้วย (displace)*[1]

[1]ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร.**วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น.** กรุงเทพฯ: วิภาษา. 2554. หน้า 19-20.

ส่วนความหมายของวาทกรรมวิเคราะห์ ไชยรัตน์ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

> การวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) โดยสาระสำคัญแล้วก็คือ *การพยายามศึกษาและสืบค้นถึงกระบวนการ ขั้นตอน ลำดับเหตุการณ์ และรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ในการสร้างเอกลักษณ์และความหมายให้กับสรรพสิ่งที่ห่อหุ้มเราอยู่ในสังคมในรูปของวาทกรรม และภาคปฏิบัติของวาทกรรมเรื่องนั้นๆ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจ (hegemony) ในการกำหนดกฎเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องนั้นๆ อย่างไรบ้างมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคล สถาบัน สถานที่ เหตุการณ์อะไรบ้าง และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้าง, รวมตลอดถึงการเก็บกด/ปิดกั้น, สิ่งเหล่านี้ของวาทกรรมมีอย่างไร กล่าวอีกนัยหนึ่ง หัวใจของการวิเคราะห์วาทกรรมอยู่ที่การพิจารณาค้นหาว่า วิธีการหรือกระบวนการใดที่สิ่งต่างๆ ในสังคมถูกทำให้กลายเป็นวัตถุเพื่อการศึกษา/เพื่อการพูดถึงของวาทกรรม (an object of discourse/discursive object; ดู Foucault, 1972b: 40-49) หรือก็คือ การพิจารณาถึงภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรมนั่นเอง*[1]

อย่างไรก็ดี เป้าหมายของวาทกรรมวิเคราะห์ไม่ได้ทำเพื่อตัดสินคุณค่าดี ไม่ดี ควร ไม่ควร ถูก หรือผิด หากแต่เป็นกระบวนการที่เผยแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมชุดต่างๆ ได้สร้างคุณค่าและความหมายแบบใดให้กับสิ่งต่างๆ ในสังคม และกระบวนการดังกล่าวมีพัฒนาการเช่นไร ด้วยเหตุนี้ การที่ผู้เขียนเลือกมองแนวคิดเรื่อง “วรรณกรรมเป็น” “วรรณกรรมตาย” รวมถึง “ภาษาแห่งชาติ” ที่ปรากฏในงานเขียนของหูซื่อว่าเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง จึงไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อตัดสินว่าสิ่งที่หูซื่อเสนอนั้นดี ไม่ดี ควร ไม่ควร ถูก หรือผิด แต่อย่างใด ทว่าการอภิปรายในบทความชิ้นนี้จะพยายามแสดงให้เห็นกระบวนสร้างคุณค่าและความหมายให้แก่

[1] ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. **วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น.** กรุงเทพฯ: วิภาษา. 2554. หน้า 27-28.

วาทกรรมทั้ง 3 ประการที่กล่าวไปแล้วข้างต้น อีกทั้งยังต้องการแสดงให้เห็นกระบวนการต่อสู้เพื่อแย่งชิงความหมายดังกล่าว ตลอดจนการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจนำในการเขียนประวัติศาสตร์วรรณกรรม ในที่นี้ บทความว่าด้วยเรื่องวรรณกรรมทั้ง 3 ชิ้นของหูซื่อที่ผู้เขียนนำมาศึกษาก็คือสิ่งที่ฟูโกต์เรียกว่าภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม (discoursive practices) เปรียบเสมือนภาชนะที่บรรจุวาทกรรมเหล่านี้เอาไว้ และนำวาทกรรมดังกล่าวเผยแพร่ออกไปสู่การรับรู้ของผู้คนในสังคม หากพูดในภาษาและลีลาของฟูโกต์แล้ว งานเขียนทุกชนิดไม่เว้นแม้แต่งานเขียนประเภท “ตำราวิชาการ” ต่างก็เป็นเพียงภาคปฏิบัติการของวาทกรรม/ภาคปฏิบัติการของอำนาจแบบหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากต่างก็เป็นงานเขียนซึ่งถ้าหากไม่เชิดชูตอกย้ำ ก็ต้องสลาย สั่นคลอน ล้มล้างหรือสร้างความพร่ามัวให้กับบรรดาระบบระเบียบที่ดำรงอยู่[1]

“วรรณกรรมเป็น” และ “วรรณกรรมตาย”

คำว่า “วรรณกรรมเป็น” และ “วรรณกรรมตาย” ได้รับการกล่าวถึงตั้งแต่ในบทความเรื่อง “ข้อเสนอสู่การปฏิรูปวรรณกรรม” ที่ตีพิมพ์เมื่อปี 1917 แม้ในบทความดังกล่าวหูซื่อยังไม่ได้อรรถาธิบายความหมายและแนวคิดของคำทั้งสองในเชิงลึก แต่จากบริบทก็สามารถทราบได้ไม่ยากว่า แนวคิดทั้งสองนี้มีความเกี่ยวเนื่องกับประเด็นเรื่องภาษาที่ใช้ในงานประพันธ์อย่างแยกไม่ออก แนวคิดเรื่อง “วรรณกรรมเป็น” และ “วรรณกรรมตาย” ได้รับการ

[1]ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร.**วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น.** กรุงเทพฯ: วิภาษา. 2554. หน้า 9.

กล่าวถึงในบทความช่วงที่หูซื่อกำลังอธิบายขยายความเกี่ยวกับ “กิจแปดประการ”[1] ข้อที่แปด คือ “ไม่หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาพื้นๆ ง่ายๆ”（不避俗语俗字）ซึ่งมีความตอนหนึ่งกล่าวว่า “วรรณกรรมจีนในระยะนี้ใช้ภาษาเขียนเหมือนภาษาพูด ภาษาจีนชาวบ้านได้กลายมาเป็นภาษาในงานวรรณกรรมแล้ว หากกระแสนิยมนี้ไม่ถูกขัดขวาง ประเทศจีนก็คงได้มี ‘การปรากฏขึ้นของวรรณกรรมเป็น’[2] ”（中国之文学最近言文合一。白话几成文学的语言矣。使此趋势不受阻遏，则中国乃有“活文学出现”。）เป็นต้น ส่วนแนวคิดเรื่อง “วรรณกรรมตาย” นั้นยังไม่ได้ถูกกล่าวถึงโดยนำมาเชื่อมโยงกับวรรณกรรมจีนโดยตรงในบทความนี้ หากแต่นำไปพูดถึงในกรณีของการเสื่อมความนิยมของภาษาละตินในวรรณกรรมตะวันตก

ต่อมาในบทความเรื่อง “บทอภิปรายการปฏิวัติวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์” ที่ตีพิมพ์ในปี 1918 นอกจากจะมีการใช้แนวคิด “วรรณกรรมเป็น” และ “วรรณกรรมตาย” ในบทความแล้ว ยังปรากฏว่ามีแนวคิดเรื่อง “อักษรเป็น”（活文字）“อักษรตาย”（死文字）อยู่ในบทความอีกด้วย ในบทความชิ้นนี้หูซื่อพยายามอธิบายว่า “วรรณกรรมตาย” คือวรรณกรรมที่เขียนด้วยภาษาที่ตายไปแล้วอย่างเช่นภาษาจีนโบราณ (หรือที่เรียกในบทความว่า “อักษรตาย”) ส่วนวรรณกรรมที่เขียนด้วยภาษาจีนชาวบ้าน (หรือที่เรียกในบทความว่า “อักษรเป็น”) ซึ่งเป็นภาษาที่ยังมีชีวิต มีคนหมู่มากเป็นผู้ใช้อยู่เท่านั้นจึงจะเรียกได้ว่าเป็น “วรรณกรรมเป็น” ความน่าสนใจอีกประการในบทความชิ้นนี้ก็คือ ตอนต้นของบทความมีการใช้คำที่ผู้อ่านสามารถอนุมานได้ว่าเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับสิ่งที่เรียกว่า “วรรณกรรม

[1]ใจความสำคัญของ “กิจแปดประการ” คือการเสนอให้ละทิ้งขนบการเขียนงานที่ยึดถือปฏิบัติในวรรณคดีจีนโบราณ ดังนี้ 1. ต้องพูดสิ่งที่รู้สึกจริงเท่านั้น（须言之有物）2. ไม่เลียนแบบคนโบราณ（不摹仿古人）3. ต้องเคร่งครัดไวยากรณ์（须讲求文法）4. ไม่แสร้งรำพันเรียกร้องความสนใจ（不作无病之呻吟）5. ต้องกำจัดสำนวนซ้ำซากที่ใช้สืบต่อกันมาตามความเคยชิน（务去蓝调套语）6. ไม่อุปมาโดยใช้เรื่องเล่าโบราณ（不用典）7. ไม่ใช้สัมผัสเสียงและความหมายแบบกลอนโบราณ（不讲对仗）8. ไม่หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาพื้น ๆ ง่าย ๆ（不避俗语俗字）

[2]胡适《文学改良刍议》。1917 见：https://www.douban.com/group/topic/22301361/。

เป็น” และ “วรรณกรรมตาย” นั่นคือ “วรรณกรรมจริง”（真文学）และ “วรรณกรรมปลอม”（假文学）ถึงแม้ทั้ง 2 คำจะปรากฏขึ้นมาในบทความเพียงครั้งเดียว แต่การใช้คำเหล่านี้ก็สามารถแสดงให้เห็นความคิดของหูซื่อได้ว่า เขาไม่เพียงนำภาษาจีนโบราณและวรรณกรรมที่ประพันธ์ด้วยภาษาจีนโบราณไปผูกโยงเข้ากับสิ่งที่ตายไปแล้วเท่านั้น หากแต่ยังอุปมาว่าสิ่งเหล่านี้เป็น “ของปลอม” เช่นเดียวกัน ภาษาจีนชาวบ้านและวรรณกรรมที่ประพันธ์ด้วยภาษาจีนชาวบ้านไม่เพียงแต่ถูกผูกโยงเข้ากับการมีชีวิตอยู่ แต่ยังได้รับการอุปมาว่าเป็น “ของจริง” อีกด้วย

ในบทความเรื่อง “วรรณกรรมจีนในรอบห้าสิบปีที่ผ่านมา” ที่ตีพิมพ์เมื่อปี 1923 ซึ่งมีลักษณะของงานเขียนที่เรียกว่าประวัติวรรณคดี หูซื่อพยายามยกตัวอย่างจำนวนมากตลอดจนทำการอธิบายโดยละเอียดเพื่อยืนยันแนวคิดเรื่อง “วรรณกรรมเป็น” และ “วรรณกรรมตาย” ที่เขาเคยกล่าวถึงมาแล้วในบทความอื่นๆ ก่อนหน้านี้ ตัวอย่างทั้งหลายที่ได้รับการกล่าวถึงในบทความนี้ล้วนเป็นการยืนยันความคิดที่ว่า “ภาษาที่ตายไปแล้ว (อักษรตาย) ไม่สามารถใช้เขียนวรรณกรรมเป็นให้สำเร็จได้”（死文字不能写成活文学）ดังตัวอย่างด้านล่าง

> **<u>หลินซูทดลองนำภาษาจีนโบราณมาใช้ในนวนิยายนับว่าประสบผลสำเร็จไม่น้อย</u>** ภาษาจีนโบราณไม่เหมาะแก่การพรรณนาอารมณ์ความรู้สึก แต่หลินซูกลับใช้ภาษาจีนโบราณมาแปลหนังสืออย่าง “The Lady of Camellias” และ “Joan Haste” การประยุกต์ใช้ภาษาจีนโบราณตั้งแต่ซือหม่าเซียนเป็นต้นมา ไม่เคยมีผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่เท่านี้มาก่อน **<u>ทว่าผลลัพธ์เช่นนี้ก็ยังถือว่าล้มเหลวอยู่ดี จริงๆแล้วไม่ใช่ความผิดของคนอย่างหลินซูเลย แต่เป็นเพราะข้อบกพร่องในตัวภาษาจีนโบราณเองต่างหาก</u>**... ภาษาจีนโบราณอย่างไรก็เป็นภาษาที่ตายไปแล้ว ไม่

ว่าจะทำให้ดีสักแค่ไหน อย่างไรก็เป็นได้แค่ของดูเล่นของคนหมู่น้อย ไม่อาจเดินไปได้ไกล ไม่อาจเป็นที่นิยมได้ [1]（林纾用古文做小说的实验，总算是很有成绩的了。……古文不长于写情，林纾居然用古文译了《茶花女》与《迦茵小传》等书。古文的应用，自司马迁以来，从没有这种大的成绩。但这种成绩终归于失败！这实在不是林纾一般人的错处，乃是古文本身的毛病。……古文究竟是已死的文字，无论你怎么做得好，究竟只够供少数人的赏玩，不能行远，不能普及。）*เน้นข้อความโดยผู้เขียน

จากข้อความด้านบนจะเห็นได้ว่า แม้หูซื่อจะชื่นชมความสามารถของหลินซู（林纾）นักแปลผู้มีชื่อเสียงในช่วงปลายยุคราชวงศ์ชิง ว่าสามารถใช้ภาษาจีนโบราณมาแปลนิยายได้อย่างยอดเยี่ยม แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดในตัวภาษาจีนโบราณเอง จึงทำให้ผลงานเหล่านั้นไม่สามารถเข้าถึงคนหมู่มากได้ ดังนั้นจึงไม่อาจเรียกว่า “วรรณกรรมเป็น” ได้อย่างสมบูรณ์

การที่หูซื่อมักใช้อุปลักษณ์ “ความเป็น” กับ “ความตาย” มาอธิบายหรืออภิปรายเกี่ยวกับตัวงานวรรณกรรม ตลอดจนรูปแบบภาษาในการประพันธ์ ในทางหนึ่งก็เป็นการแสดงให้เห็นความปรารถนาของหูซื่อที่อาจจะต้องการตอกย้ำผู้อ่านให้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยการบอกเป็นนัยผ่านการใช้อุปลักษณ์เหล่านี้ว่า ยุคเก่าของประเทศจีนได้สิ้นลมหายใจลงแล้ว ผู้ที่เปี่ยมด้วยพลังชีวิตและยังคงมีลมหายใจอยู่คือประเทศจีนที่ได้ก้าวผ่านมาสู่ยุคสมัยใหม่

[1]胡适《五十年来中国之文学》见：欧阳哲生，1998，《胡适文集》（3）. 北京：北京大学出版社. 1923 年，第 215 页。

“ภาษาแห่งชาติ”

เดิมทีคำว่า “ภาษาแห่งชาติ” รวมถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องมีปรากฏขึ้นในสังคมจีนตั้งแต่ช่วงประมาณปี 1902 ซึ่งเป็นคำและแนวคิดที่รับมาจากประเทศญี่ปุ่น และเริ่มปรากฏใช้อย่างแพร่หลายในเอกสารราชการเมื่อช่วงปี 1910 คำและแนวคิดดังกล่าวถือเป็นผลผลิตจากการกำเนิดขึ้นของรัฐชาติสมัยใหม่ ในช่วงแรกที่ถูกนำเข้ามาในสังคมจีนยังไม่ได้มีนัยยะเหมือนกับที่หูซื่อนำมาใช้เสียทีเดียว หากแต่เป็นคำและแนวคิดที่ถูกเสนอขึ้นในกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนการใช้อักษรจีนที่เป็นอักษรบอกความหมายไปสู่การใช้อักษรบอกเสียง（拼音化运动）ซึ่งเดิมมีจุดประสงค์เพื่อกระจายการศึกษา（普及教育）และทำให้ภาษาเขียนและภาษาพูดมีเอกภาพเป็นหนึ่งเดียวกัน（言文合一）แต่แนวคิด “ภาษาแห่งชาติ” ทำให้เป้าหมายของการเคลื่อนไหวขยายขอบเขตไปถึงการทำให้ทั้งประเทศมีภาษามาตรฐานใช้เป็นหนึ่งเดียวกัน（统一语言）[1]

ในบทความเรื่อง “บทอภิปรายการปฏิวัติวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์” หูซื่อกล่าวว่า “ ‘ทฤษฎีในการสร้างสรรค์วรรณกรรมใหม่’ ของข้าพเจ้ามีเพียงประการเดียว คือ ‘วรรณกรรมภาษาแห่งชาติ และภาษาแห่งชาติในวรรณกรรม’[2] ”（我的“建设新文学论”的唯一宗旨只有十个字：“国语的文学，文学的国语”）ทั้งยังกล่าวอีกว่า “หากประเทศจีนต้องการมีวรรณกรรมเป็น ก็จำเป็นต้องใช้ภาษาจีนชาวบ้าน จำเป็นต้องสร้างงานวรรณกรรมที่ใช้ภาษาแห่งชาติ[3] ”（中国若想有活文学，必须用白话，必须用国语，必须做国语的文学）จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหูซื่อมีความตั้งใจที่จะผนวก

[1]ดูเพิ่มเติมใน 关爱和《中国近代文学史》，北京：中华书局. 2013 年, 第 448-449 页.

[2]胡适 1918《建设的文学革命论》见：https://www.douban.com/group/topic/22303265/。

[3]เหมือนก่อนหน้า

รวมขบวนการปฏิวัติวรรณกรรมกับขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติเข้าไว้ด้วยกัน ขบวนการปฏิวัติวรรณกรรมเดิมมีข้อเรียกร้องว่า “ต่อต้านภาษาจีนโบราณ ส่งเสริมภาษาจีนชาวบ้าน”（反对文言，提倡白话）ดังนั้น การที่หูซื่อพยายามนำขบวนการเคลื่อนไหวทั้งสองมาผนวกรวมกัน ได้แสดงให้เห็นว่าเขามีความตั้งใจที่จะให้คำนิยาม “ภาษาจีนชาวบ้าน” ว่าเป็น “ภาษาแห่งชาติ” ทั้งนี้ หูซื่อมีความเห็นว่า มาตรฐานของภาษาแห่งชาติควรถูกกำหนดโดยนักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย ให้ผู้คนทำความเข้าใจภาษาแห่งชาติในฐานะที่ได้รับการยกระดับสูงพอที่จะนำมาใช้ในงานวรรณกรรม จึงเป็นที่มาของแนวคิด “วรรณกรรมภาษาแห่งชาติ และภาษาแห่งชาติในวรรณกรรม”[1] กล่าวคือ วิธีตัดสินว่าการใช้ภาษาแบบใดจัดเป็นภาษาแห่งชาตินั้น ให้พิจารณาจากภาษาจีนชาวบ้านที่บรรดานักประพันธ์นำมาใช้จริงในงานวรรณกรรมของพวกเขา

ความพยายามในการขยายขอบเขตความหมายของคำว่า “ภาษาจีนชาวบ้าน” ให้เทียบเท่า “ภาษาแห่งชาติ” เท่ากับเป็นการพยายามผลักดันให้ “ภาษาจีนชาวบ้าน” กลายเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติไปด้วย สิ่งนี้ถือเป็นการยกระดับสถานะทางสังคมให้กับ “ภาษาจีนชาวบ้าน” อย่างมาก เนื่องจากแนวคิดการแบ่งแยกสูงต่ำ（雅俗观念）ที่มีอยู่ในวัฒนธรรมจีนแต่โบราณได้ให้คุณค่ากับ “ภาษาจีนชาวบ้าน” ว่าเป็นเพียงของพื้นๆ ไม่มีความสูงค่า จึงไม่คู่ควรที่จะนำมาใช้ในงานวรรณกรรมที่ถูกมองเป็นของสูง อู่เสี่ยวเฟิง（吴晓峰）ได้อภิปรายถึงเหตุการณ์ข้างต้นไว้ในหนังสือชื่อ “ขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติกับการปฏิวัติวรรณกรรม”《国语运动与文学革命》ได้อย่างน่าสนใจว่า

> *ในงานเขียนของหูซื่อเพิ่งเริ่มมีการใช้คำว่า “ภาษาแห่งชาติ” อย่างบ่อยครั้งในช่วงหลัง ค.ศ. 1918... ข้อเสนอเรื่อง “กิจแปดประการ” (หรือ “ลัทธิแปดไม่”) ในบทความเรื่อง “ข้อเสนอสู่การปฏิรูปวรรณกรรม” ข้อแปดกล่าวว่า “ไม่หลีกเลี่ยงการใช้*

[1]关爱和《中国近代文学史》，北京：中华书局．2013 年，第 450 页。

ภาษาพื้น ๆ ง่ายๆ" ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมให้มีงานวรรณกรรมที่ใช้ภาษาจีนชาวบ้านในการประพันธ์ ทว่าในช่วงที่เขียนบทความดังกล่าว หูซื่อยังอยู่ต่างประเทศ ไม่ค่อยเข้าใจสถานการณ์ของขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติที่เกิดขึ้นในประเทศสักเท่าไร ในช่วงปลายปี 1917 หูซื่อได้ยื่นชื่อเข้าร่วมใน "คณะวิจัยภาษาแห่งชาติ" ผ่านการแนะนำของไช่หยวนเผย หลังจากนั้นมาหูซื่อก็ไม่ใช้คำว่า "ภาษาพื้นๆ ง่ายๆ" ในบทความของเขาอีกต่อไป และเมื่อเทียบกับคำว่า "ภาษาจีนชาวบ้าน" แล้ว ในกาลเทศะที่เป็นทางการดูเหมือนว่าเขาจะต้องการใช้คำว่า "ภาษาแห่งชาติ" มากกว่า หูซื่ออธิบายว่า เพราะคำว่า "ภาษาพื้นๆ ง่ายๆ" มักจะทำให้คนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งต่ำต้อย คำว่า "ภาษาแห่งชาติ" นั้นได้รับการยอมรับจากผู้คนมากกว่า สะดวกแก่การเผยแพร่แนวคิด... สาเหตุที่เมื่อเทียบกันแล้ว คำว่า "ภาษาแห่งชาติ" มีแรงดึงดูดโน้มน้าวผู้คนมากกว่าคำว่า "ภาษาพื้นๆ ง่ายๆ" ไม่ใช่เพียงเพราะ "ภาษาแห่งชาติ" นั้นสูงส่งสง่างามกว่า "ภาษาพื้นๆ ง่ายๆ" แต่ยังเป็นเพราะความหมายเชิงชาตินิยมที่แฝงอยู่ในคำว่า "ภาษาแห่งชาติ" นั้นสอดคล้องเหมาะสมกับสำนึกเรื่อง "ช่วยชาติให้พ้นภัย" ที่ถือกำเนิดขึ้นตั้งแต่ช่วงยุคใกล้เป็นต้นมา[1]（在胡适的论著中，“国语”一词是在 1918 年后才开始频繁使用的。.....《文学改良刍议》提出“八不主义”第八条“不避俗语俗字”，是首倡白话文学的开端。而写作此文时，胡适在国外，对国内的国语运动形势不了解。但在 1917 年年底时，胡适通过蔡元培的介绍申请加入了“国语研究会”。至此以后，胡适著文不再用“俗语俗字”，而较之“白话”，在正式场合他似乎更愿意用“国语”。据胡适自己解释，这是因为“俗语

[1]吴晓峰《国语运动与文学革命》，北京：中央编译出版社，2008 年，第 115-116 页。

俗字”容易给人留下鄙俗的印象，而“国语”更能得到公众的认同，便于主张的推广。……’国语’较之’俗语俗字’之所以具有更强的感召力，不只因为“国语”比“俗语俗字”文雅，更因为“国语”中所包含的民族主义意味与近代以来的“救亡”意识是契合的。）

ทั้งหมดทั้งมวลเหล่านี้ได้เผยแสดงให้เห็นความเป็นวาทกรรมของคำว่า “ภาษาแห่งชาติ” ได้อย่างชัดเจน ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการที่หูซื่อพยายามผนวกรวมขบวนการปฏิวัติวรรณกรรมกับขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติเข้าด้วยกัน การนิยามคำว่า “ภาษาจีนชาวบ้าน” ว่าเป็น “ภาษาแห่งชาติ” ตลอดจนการเลิกใช้คำว่า “ภาษาพื้นๆ ง่ายๆ” ในงานเขียนของตน ล้วนมีเหตุผลและความหมายในเชิงการเมืองทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นตัวอย่างชั้นดีที่แสดงให้เห็นว่า วาทกรรมเป็นสิ่งประกอบสร้าง ไม่ได้เป็นไปหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

จากวาทกรรมของปัจเจกสู่อุดมการณ์ของรัฐ: บทบาทและความหมายของวาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรมของหูซื่อ

หากพิจารณาจากบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมในยุคสมัยที่หูซื่อเขียนบทความทั้ง 3 ชิ้นขึ้นมานั้น จะเห็นได้ว่าวาทกรรมทั้ง 3 ประการที่ผู้เขียนนำมาอภิปรายในบทความนี้ล้วนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศและสังคมจีนในยุคต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งถือเป็นช่วงแรกเริ่มของสังคมจีนสมัยใหม่ ยุคสมัยใหม่ของประเทศจีนเป็นยุคสมัยแห่งความเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่ช่วงยุคใกล้เป็นต้นมา รัฐจีนไม่เพียงแต่ต้องเผชิญศึกภายใน หากแต่ยังต้องรับมือกับการรุกรานจากภายนอกด้วย ทำให้ประเทศตกอยู่ในสภาพอ่อนแออย่างหนัก การที่จะพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้จากสังคมตะวันตก เนื่องจากชาติตะวันตกทั้งหลายได้ถือกุมสถานะเหนือกว่าชาติต่างๆ ในโลก จึงมีอภิสิทธิ์ในการเข้ามากำหนดว่าสิ่งใดคือ “ก้าวหน้า” สิ่งใดคือ “ล้าหลัง” ด้วยเหตุนี้ การสร้างรัฐชาติสมัยใหม่จึงเป็น

หนทางที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับประเทศจีนรวมถึงประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ดี รัฐชาติที่เข้มแข็งจำเป็นต้องมีประชาชนที่มี “สำนึกแห่งความเป็นพลเมืองของรัฐ” และสามารถ “อ่านออกเขียนได้” เพื่อการนี้ การปฏิรูปภาษาจึงเป็นวาระสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวได้ว่า ภาษาที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นสัญลักษณ์ที่ขาดไม่ได้ของรัฐชาติ การสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติจึงมุ่งที่จะขจัดความแตกต่างของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม การศึกษามวลชนซึ่งเป็นการกระจายของความรู้ไปสู่ประชาชน สร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน เป็นปัจจัยที่จะสร้างชาติจีนให้เข้มแข็งในโลกสมัยใหม่ได้[1]สาเหตุที่ขบวนการปฏิวัติวรรณกรรมและขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติสามารถถูกนำมาผนวกรวมไว้ด้วยกันได้นั้น ก็เป็นเพราะว่าขบวนการทั้งสองต่างก็มีข้อเรียกร้องสำคัญร่วมกันคือ “การปฏิรูปภาษาจีน”

หากพิจารณาจากช่วงปีที่บทความเรื่อง “ข้อเสนอสู่การปฏิรูปวรรณกรรม” และ “บทอภิปรายการปฏิวัติวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์” ได้รับการตีพิมพ์ จะเห็นได้ว่าเป็นช่วงก่อนหน้าปี 1919 ซึ่งเป็นปีที่เกิดขบวนการสี่พฤษภา（五四运动）ที่นำไปสู่ชัยชนะของขบวนการวัฒนธรรมใหม่อันส่งผลให้เกิดการยอมรับวรรณกรรมแบบใหม่ (วรรณกรรมภาษาจีนชาวบ้าน) ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อเสนอของขบวนการในที่สุด ด้วยเหตุนี้ อาจกล่าวได้ว่าสถานะของสิ่งที่หูซื่อนำเสนอในบทความทั้ง 2 ชิ้นนี้ยังเป็นเพียงทฤษฎี ข้อเสนอ หรือวาทกรรมของปัจเจกบุคคลเท่านั้น จนกระทั่งในปี 1920 ภาษาจีนชาวบ้านจึงจะสามารถเข้ามาแทนที่ภาษาจีนโบราณได้ในที่สุด เมื่อกระทรวงศึกษาธิการของคณะรัฐบาลขุนศึก（北洋政府）ได้ประกาศยอมรับว่า “ภาษาจีนชาวบ้าน” คือ “ภาษาแห่งชาติ” โดยออกคำสั่งให้โรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศใช้แบบเรียนที่เขียนด้วยภาษาจีนชาวบ้านเหตุการณ์นี้เป็น

[1]กรพนัช ตั้งเชื่อนขันธ์. **อักษรและรัฐ: การปฏิรูปอักษรจีนในปลายราชวงศ์ชิงถึงสาธารณรัฐจีน.** วารสารมนุษยศาสตร์ ปีที่ 21 ฉบับที่ 2. 2557. หน้า 23-24.

เครื่องหมายแห่งชัยชนะของขบวนการเรียกร้องการใช้ภาษาจีนชาวบ้านนอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมทั้งหลายที่หูซื่อพยายามเสนอในช่วงก่อนหน้านี้ ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นอุดมการณ์ของรัฐเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ลักษณะโดยทั่วไปของวาทกรรมและอุดมการณ์คือ มักจะอ้างว่าข้อเสนอของตนนั้นเป็นสัจธรรม ความจริง หรือธรรมชาติ อีกทั้งยังทำงานในลักษณะที่ชี้ชวนหรือทำให้ผู้คนในสังคมเชื่อถือคล้อยตามว่าเป็นเช่นนั้น เพื่อปิดบังอำพรางความเป็นสิ่งประกอบสร้างของตน วาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรมของหูซื่อเองก็เป็นเช่นนี้ จะเห็นได้ว่า ในบทความของเขามักเต็มไปด้วยการยกตัวอย่าง หลักฐาน หรือข้อสนับสนุนให้กับการปฏิวัติวรรณกรรมและการเรียกร้องให้เปลี่ยนมาใช้ภาษาจีนชาวบ้าน เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับขบวนการเคลื่อนไหวทั้งสอง ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อวาทกรรมของปัจเจกบุคคลได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นอุดมการณ์ของรัฐแล้ว ย่อมจะมีอำนาจนำในสังคมมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่หูซื่อนำเสนอไว้ในบทความเรื่อง “วรรณกรรมจีนในรอบห้าสิบปีที่ผ่านมา” ที่ตีพิมพ์ในปี 1923 จึงมิได้เป็นเพียงข้อเสนอทฤษฎี หรือวาทกรรมของปัจเจกบุคคลอีกต่อไป หากแต่มีบทบาทหน้าที่ในการเข้ามาสร้างความรับรู้เกี่ยวกับประวัติวรรณคดีจีนในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยโดยพูดผ่านเสียงของผู้ชนะ หูซื่อได้สร้างความหมายและคุณค่าให้กับนักประพันธ์ งานเขียน และกระแสวรรณกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงห้าสิบปีดังกล่าว ผ่านการผลิตซ้ำวาทกรรมทั้งสาม ได้แก่ “วรรณกรรมเป็น” “วรรณกรรมตาย” และ “ภาษาแห่งชาติ” ตลอดทั้งบทความ

อย่างไรก็ดี แม้หูซื่อจะเขียนบทความดังกล่าวในฐานะของผู้ชนะ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเขาสามารถเขียนอะไรก็ได้ตามใจชอบ เพราะบทความของเขาซึ่งมีฐานะเป็นภาคปฏิบัติการของวาทกรรม ยังคงมีกฎเกณฑ์บางประการในสังคมกำกับเอาไว้ เช่นที่ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ได้อภิปรายไว้ ดังนี้

ภาคปฏิบัติการของวาทกรรมจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตของสิ่งที่พูด/สิ่งที่ศึกษา ว่าจะพูดอย่างไร พูดเรื่องอะไร ใครเป็นผู้พูด จึงจะได้ความหมาย สื่อสารกันรู้เรื่องและ

เป็นที่ยอมรับในสังคม นอกจากนี้ ภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรมยังสถาปนาผู้พูดให้มีอำนาจ/ความชอบธรรมในการพูดถึงเรื่องนั้นๆ... แต่มิได้หมายความว่าผู้พูดเหล่านี้สามารถพูดอะไรก็ได้ตามใจชอบ หรือมีอิสระในการพูด แต่ต้องพูดตาม/ภายใต้กฎเกณฑ์ของวาทกรรมว่าด้วยเรื่องนั้นๆ... สำหรับการวิเคราะห์วาทกรรมแล้ว มนุษย์หรือผู้พูดจึงเป็นเพียง "ร่างทรง" หรือผู้ที่กระทำตาม/ตอกย้ำ/ผลิตซ้ำ (enact) กฎเกณฑ์ของสิ่งที่พูด... ผู้พูดสามารถพูดได้ภายใต้กรอบของวาทกรรมว่าด้วยเรื่องนั้นๆ เท่านั้น ฉะนั้น วาทกรรมจึงเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์ว่าใครจะเป็นผู้พูด พูดอะไร พูดเมื่อไร และพูดอย่างไร[1]

บทความเรื่อง "วรรณกรรมจีนในรอบห้าสิบปีที่ผ่านมา" เป็นบทความที่เขียนเกี่ยวกับประวัติวรรณคดี จัดเป็นงานประวัติศาสตร์นิพนธ์รูปแบบหนึ่ง ผู้ที่มีอำนาจในการเขียนประวัติศาสตร์ (กระแสหลัก) เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ มักเป็นผู้ชนะจากการต่อสู้เรียกร้องในเรื่องนั้นๆ ดังนั้น หูซื่อซึ่งมีจุดยืนเดียวกับขบวนการปฏิวัติวรรณกรรมและขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติที่เป็นผู้ชนะ อีกทั้งวาทกรรมของเขายังได้รับการยอมรับจนถูกยกระดับเป็นอุดมการณ์ของรัฐไปแล้ว จึงมีคุณสมบัติเพียงพอในการเข้ามาจัดการสร้างประวัติศาสตร์วรรณกรรมในช่วงเวลานั้น ทว่าในงานเขียนประเภทประวัติศาสตร์นิพนธ์เองก็มีกฎเกณฑ์ว่าด้วย "ความเป็นวัตถุวิสัย"[2] กำกับอยู่ด้วย ทำให้หูซื่อจำเป็นต้องเขียนบทความดังกล่าวด้วย

---

[1]ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. **วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น.** กรุงเทพฯ: วิภาษา. 2554. หน้า 29.

[2]วัตถุวิสัย (objectivity) เป็นแนวคิดทางปรัชญาที่ว่าด้วยสถานะความเป็นจริงของสรรพสิ่ง สิ่งที่เป็นวัตถุวิสัยย่อมเป็นจริงโดยปราศจากเงื่อนไขทางเวลา สถานที่ หรือความรู้สึกของบุคคลใดๆ กล่าวคือ เป็นจริงโดยสากล ไม่ว่าในการรับรู้ของใคร รับรู้ในกาละและเทศะใดก็ย่อมต้องเป็นจริงอยู่เสมอ ตรงข้ามกับอัตวิสัย (subjectivity) ที่สถานะความเป็นจริงสามารถเปลี่ยนไปได้ตามประสบการณ์และความรู้สึกของบุคคล ตลอดจนบริบททางเวลาและสถานที่

ท่าทีที่เป็นกลางหรือมองเหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นวัตถุวิสัยที่สุด สิ่งนี้ได้สะท้อนให้เห็นผ่านการที่เขาจำเป็นต้องยกตัวอย่างนักประพันธ์ งานเขียน และกระแสวรรณกรรมจำนวนมากขึ้นมาในบทความ เพื่อสนับสนุนข้อเสนอของตน แต่กระนั้น จุดที่แสดงให้เห็นท่าทีดังกล่าวได้ชัดเจนที่สุดคือช่วงบทสุดท้ายของบทความ ซึ่งหูซื่อมีการกล่าวถึงบทความเรื่อง “ข้อเสนอสู่การปฏิรูปวรรณกรรม” และ “บทอภิปรายการปฏิวัติวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์” ของตัวเอง ในขณะที่เขากล่าวถึงตัวเองในฐานะผู้เขียนบทความทั้ง 2 ชิ้นดังกล่าว เขาไม่ได้ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งในการเรียกขานตัวเอง หากแต่ใช้การเรียกชื่อตัวเอง ราวกับหูซื่อผู้เขียนบทความทั้งสองไม่ได้เป็นคนเดียวกับหูซื่อผู้ที่กำลังเขียนบทความเรื่อง “วรรณกรรมจีนในรอบห้าสิบปีที่ผ่านมา”

บทสรุป

ผลการศึกษาบทความว่าด้วยวรรณกรรมของหูซื่อทั้ง 3 ชิ้น แสดงให้เห็นกระบวนการสร้างความหมายและคุณค่า ตลอดจนพัฒนาการของวาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรมทั้ง 3 ประการของหูซื่อ ดังนี้ วาทกรรม “วรรณกรรมตาย” ถูกเชื่อมโยงเข้ากับวรรณกรรมที่ประพันธ์โดยใช้ภาษาจีนโบราณ เป็นการตีตราหรือลดคุณค่าวรรณกรรมกลุ่มดังกล่าวให้เป็นเพียงสิ่งที่ตกยุคตกสมัย ไร้พลังชีวิต ในขณะที่วาทกรรม “วรรณกรรมเป็น” ถูกนำมาเชื่อมโยงกับวรรณกรรมที่ประพันธ์โดยใช้ภาษาจีนชาวบ้าน เป็นการเพิ่มคุณค่าให้วรรณกรรมภาษาจีนชาวบ้านจากที่เคยถูกมองว่าไม่มีความสูงค่า ให้กลับกลายมามีพลังชีวิต เหมาะสมกับยุคสมัย นอกจากนี้ หูซื่อยังใช้วาทกรรม “ภาษาแห่งชาติ” มายกระดับภาษาจีนชาวบ้านให้กลายเป็นเอกลักษณ์ของชาติเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับวรรณกรรมภาษาจีนชาวบ้านมากยิ่งขึ้น โดยดำเนินการผ่านความพยายามในการนำขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติกับขบวนการปฏิวัติวรรณกรรมมาผนวกเข้าด้วยกัน

อย่างไรก็ดี วาทกรรมทั้ง 3 ประการของหูซื่อไม่อาจได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายได้หากปราศจากเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มาเกื้อหนุน กล่าวคือ ชัยชนะของขบวนการวัฒนธรรมใหม่ในปี 1919 ทำให้วรรณกรรมภาษาจีนชาวบ้านได้รับการยอมรับประกอบกับการที่กระทรวงศึกษาธิการของรัฐบาลขุนศึกออกมาประกาศยอมรับ “ภาษาจีนชาวบ้าน” ในปี 1920 ยิ่งเป็นการตอกย้ำความสำเร็จของฝ่ายสนับสนุนขบวนการวัฒนธรรมใหม่ วาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรมของหูซื่อผู้มีจุดยืนเดียวกับขบวนการดังกล่าวจึงได้ยกระดับขึ้นเป็นอุดมการณ์ของรัฐในที่สุด ทำให้เขามีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้ามาจัดการสร้างประวัติศาสตร์วรรณกรรม

จะเห็นได้ว่า การที่วาทกรรมของปัจเจกบุคคลจะได้รับการยอมรับถึงขั้นที่ได้สถาปนาขึ้นเป็นอุดมการณ์ของรัฐนั้น จำเป็นต้องผ่านการต่อสู้ช่วงชิงพื้นที่ทางความหมายเพื่อสถาปนาคุณค่าบางประการขึ้นในการรับรู้ของผู้คนในสังคม จนสามารถกลายเป็นสิ่งที่ผู้คนยึดถือว่าเป็น “ความจริง” ได้ในที่สุด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างจากเจตนารมณ์ของคนบางกลุ่มที่มีอำนาจในการสร้างความหมาย มิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอย่างที่มักเข้าใจกัน ด้วยเหตุนี้ วาทกรรมว่าด้วยวรรณกรรมทั้ง 3 ประการของหูซื่อจึงถือเป็นสิ่งประกอบสร้างตามเจตนารมณ์ของเขาที่สอดคล้องกับบริบทสังคมจีนช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ที่ต้องการให้มีการปฏิรูปภาษาจีน เพื่อนำไปสู่การสร้างรัฐชาติที่เข้มแข็ง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรพนัช ตั้งเขื่อนขันธ์. 2557. **อักษรและรัฐ: การปฏิรูปอักษรจีนในปลายราชวงศ์ชิงถึงสาธารณรัฐจีน**. วารสารมนุษยศาสตร์ ปีที่ 21 ฉบับที่ 2.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2554. **วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น**. กรุงเทพฯ: วิภาษา.

ภาษาจีน

关爱和 2013《中国近代文学史》，北京：中华书局。

胡适 1917《文学改良刍议》见：https://www.douban.com/group/topic/22301361/。

胡适 1918《建设的文学革命论》。见：https://www.douban.com/ group/topic/22303265/。

胡适 1923《五十年来中国之文学》。见：欧阳哲生。1998。《胡适文集》（3），北京：北京大学出版社。

钱理群，温儒敏，吴福辉 1998《中国现代文学三十年》，北京：北京大学出版社。

吴晓峰 2008《国语运动与文学革命》，北京：中央编译出版社。